

De eerste rede, door Demosthenes, gedaen tot die van Athene, toepasselijk op den tegenwoordigen tijd en staatszaaken

<https://hdl.handle.net/1874/21466>

1650 ?

MB
1905

D E

EERSTE REDE,

D O O R

DEMOSTHENES,

Gedaen tot die van

A T H E N E ,

Toepasselijk op den tegenwoordigen Tijd en
Staatszaaken.

A A N D E L E E Z E R S .

Die de volgende Rede, door Demosthenes, tot die van Athene gedaan, met opmerking leest, zal met verwondering de overeenkooming van dien, met onzen Tijd, zien: want schoon 'er in deeze vertaaling, gedaan volgens den Druk by Marnius en de Erfgenaamen van Aubrius, tot Frankfort in het jaar 1604. uitgegeven, niet een woord by-afgedaan, noch den zin van den Schrijver verdraaid werd, kan men de zelve op de thans sweevende Staats-zaaken van Etrope en bijzonderlijk van Holland toepassen en beeter, wanneer men de eigene naamen, in deeze Rede gemeld, als volgt of op diergelijke wijs over een brengt: noemende,

Demosthenes, een goed Hollander, sprekende over den Oorlog met de Franschen;
Athene, Holland;
Athenienfers, Hollanders; } of Amsterdam en des zelfs ingezetene, in het bijzonder;
Philippus, den tegenwoordigen Koning van Vrankrijk;
Olynthus, Philipsburg;
Olynthiërs, die van de Palts; of de Duitschen in het algemeen;
Amphipolis, Straatsburg;
Amphipoliters, die van over- en neder Elfas;
Eubaërs, de Engelsche en Schotten;
Hierax,
Stratocles; } Gezanten van den Duitschen Kreits;
Magnesia,
Metbone, } Italiaensche en Spaansche plaatzen,
Phere, Genua;
Pagasa, Avignon;
Potidaa,
Pydna, } Steden en volkeren, beneden aan den Rijn gelegen;
Pydnërs,
Thessaliërs, Italiaanen en Roomsche Dalluyden, die het nu met Vrankrijk houden;
Thebaners, gehuurde Krijfsmagt, onder vremde Overften;
Phocensers, Munster, Keulen, Luik;
Thraciën, Turkyen;
Peoniërs, *Illyriërs*, Lotteringers, Switzers, Vryfleden en andere volkeren door Vrankrijk aangegreepen.

EERSTE REDE,

D O O R

DEMOSTHENES,

Gedaen tot die van

ATHENE,

Toepasselijk op den tegenwoordigen Tijd en
Staatszaaken.

IK vertrouw, dat gy, Athenienfers, die reden meerder, dan veel schatten zult achten, door welke verklaart werd, wat het gemeenebest uit de zaaken, van welke gy nu overslag maakt, wervaren zal. Dit dan alzoo zijnde, is het billijk, dat gy ten overvloed scherpe lijken hen hoord, die raad geven willen. Want het zal niet alleen geoorloft zijn, het geene iemand mogelijk tot nut bedacht hebbende bybrengt, te hooren en aen te neemen: maer ik oordeel ook, dat het uw geluk is, dat veele op haar tijd gezeide zaaken, schielijken den gedachten van eenige te binnen gebragt werden. Weshalven gy uit alle lichtelijken de nutste zult kunnen kiezen. Waarlijk deeze tijd (Athenienfers) schreeuwt niet alleen met luider keele, dat gy zelf de voorzoorg deezer zaaken op u moet neemen, indien gy de zelve anders tracht te behouden: Maer ik weet niet hoe wy, naar het my toefchynt, omtrent de zelve staan en gemoedigd zijn. Toch ik meen, dat deeze zaaken te doen staan: dat men hulpmiddelen vast stellen en zich ten Oorlog, hoe eer, hoe beter, toerusten moet: op dat gy hier door geholpen moogt werden, en van

de zelve u niet laat overvallen, het welk ook het eerste is: voorts dat men Gezanten afvaardigen moet, die dit bekend maken, en de zaken bywoonen: want dit is zeer te vreezen, dat niet Philippus (gelijk hy een loos mensch en in het doen van zaaken scherp is) ten deele met toestaen, als het zoo gelegen komt, ten deele met dreygen (in welken opzicht hy, met reden, wel geloof sal krygen) ten deele met ons, en ons afweezen te beschuldigen, iets van ons hoogste belang zal het onderste boven keeren, en tot hem overbrengen. Maar dit valt juist wel uit, ô Atheniensers, dit naamelijk, dat het geene voor Philippus tot de hoogste waarborg diend, ons ook ten alderhoogsten nut is. Want dat hy alleen alle geheime en openbaare zaaken handeld, en te gelijk Vortt en Heer en Schatmeester en over al by het heir is; maakt hem wel zeer bequaam om de zaaken van Oorlog haastelijk en op hun tijd te doen: Maar stryd tegen de vredehandeling en het verbond, het welk hy met de Olynthiërs poogt te maken. Want de Olynthiërs weten wel dat'er aan deezen Oorlog niet zijn achting, of een stuk Lands, maar de ondergang van haar Vaderland en hun Slaverny hangt; ook weten zy, hoe hy met de Amphipolitërs gehandeld heeft, die hem haar had overgegeeven en met de Pydnciërs die hem in haar stad ontfangen hebben. En kort om, mijn gevoelen is, dat de vrye staaten, geen tirannen, voornamelijk die aen haar gegrenst zijn, vertrouwen moeten. Al het welke, zoo gy verstaat waarheid te zijn, zoo besluit ik, dat gy op al wat behoorlijk is, denken moet. Dat gy wilt opwaaken en den Oorlog, indien ooit, nu waarlijk met allen ernst by der hand neemen: dat gy niet alleen voort geldt te zaamen brengd, maar ook zelf ten strydt gaat, noch lijd, dat men iets meerders van u vereyschen kan. Want nu is'er geen reden, geen verschooning, waar om gy uw plicht niet zoud willen waar neemen, meerder overig: Want dat gy alle riept, dat men de Olynthiërs tegens Philippus moest ophitzen, is nu, meerder dan ganoeg, geschied en door die reden, welke u best te passe komt. Want indien zy op uw aendryven den Oorlog hadden aengevangen, zouden zy mischien zwakke bondgenoten, en maar voor een tijd, in uw gevoelen geweest zijn. Toch nu zy hem haaten om misdaden tegen hen gepleegd; is het zeer bewyfselijk, dat zy een vaste vyandichap, zoo om het geene zy vreezen als gevoeld hebben, dragen zullen. Weshalven men om zoodaanige aangebodene gelegenheid verwaarloozen, noch maaken moet, dat ook u het zelve wedervaare, het welk nu voorheen dikmaals geschied is. Want

indien

indien wy, met de verweerde Eubæers wederkeerden en Hicrax en Stratocles de Amphipoliters, deezen stoel opgeklimmen, u geboden te betalen en zoo de stad in verbond te ontfangen, zoo zouden wy, met gelijke yver op onze eygen reden en voordeelen staan, gelijk wy den welstand van de Eubæers beschermt hadden, toen Amphipolis in bezetting gehouden hebben en van al den last, die naderhand gevolgd is, verlost zijn geweest. Wederom als'er tyding quam dat Pydna, Potidæa, Methone, Pagasa en de rest (om my met ieder in het bezonder te noemen, niet op te houden) belegert wierden: indien wy toen zelf eenige van deeze steden, of enkelijken de eerste wakkeren, gelijk het betaemde, te hulp gekoomen waaren, wy zouden Philippus nu gemakkelijker en veel nedriger gevonden hebben. Nu, wij wy het tegenwoordige altijd verwaarloozen en gelooven, dat de toekomende zaken zich van zelf wel schikken zullen, maken wy, Atheniensers, Philippus sterk, ja hebben hem zoo groot gemaakt, als nooyt Koning van Macedonien geweest is, togh nu komt'er gelegenheid. Welke? deeze; welke de Olynthiërs overbodig de stad aanbieden. Niet erger, dan een der voorgaende en indien yemand (zoo het my toefchijnt) de Goddelijke mildheid te onswaards recht erkent, die zal (schoon'er veel dingen zoodanig niet zijn, als zy moeten (nochtans den Goden ten hoogsten bedanken en dat met recht en reden. Want dat wy veel door den Oorlog verlooren hebben, zou men met recht oprekening van onze nalaatigheid kunnen stellen. Maar dat dit eertijds niet geschied en ons nu een Verbond getoond is, om deeze nederlagen af te weeren, indien wy het zelve slegts gebruiken willen: stel ick echter als een weldaad van de Goddelijke goedwilligheid. Maar het gaat even eens, als in het verzamelen van geld toe: indien yemand het geen hy verkreegen heeft, ook bewaart; bedankt hy het geluk zeer. Indien hy het onvoorzichtig verteert, zoo verteert hy te gelijk ook de geheugenis van de weldaad des geluks. Zoo gaat het ook in het doen van groote zaaken: die de gelegenheden niet wel waarneemen, vergeeten het goede, het welk hen van de Goden is geschied. Want voor het meerendeel werd naar den uitflag, van al wat voorgaen is, geoordeeld. Weshalven u het geene noch overig is (Atheniensers) zeer behoort ter herten te gaan: op dat deeze gebreken verbeeterd zijnde, wy het ingedrukte merkteken van oneer, wegens de alzoo bestierde zaaken, uitwischen mogen, en indien wy ook deeze menschen afweeren (Atheniensers) en hy Olynthus verwoest; zoo zeg my iemand, wat'er gebreekt, dat

dat hem zal ophouden te gaan werwards hy wil? denkt en ziet niemand van u (Athenienfers) hoe groot Philippus geworden is, daar hy in het begin kleen was? na dat eerst Amphipolis, daar na Pydna, daar na op Potidaea en cyndelijk Methone ingenoomen was, is hy ten laatsten in Theffalien gevallen. Wederom, wanneer hy alles naar zijn welgevallen te Phere, Pagasa en Magnesia gefchikt had, is hy naar Thraciën gegaan. Daar na, hebbende aldaar eenige Koningen weg gejaagt, andere ingefelt, is hy in een ziekte gevallen. Van de zelve wat herfelt zijnde, heeft hy zich tot geen traagheid begegeven, maar is terftond de Olynthiërs op het Lijf gevallen.

Maar ik ga zijn heirtogten tegen de Elyriërs, Pæoniërs, Arymbas, en waar niet al meerder tegen? voorby. Yemand zal licht zeggen, waarom verhaald gy ons dit nu? om twee redenen, op dat gy, Athenienfers, erkennen en gevoelen zoud, dat'er altijd in het bizonder geen zaaken voorgewurpen werden, welke hy niet om verre stoot, als ook om de geduurige naarligheid te toonen, welke Philippus in het doen van zijn zaken, tegens ieder in het werk steld: waar door het niet geschieden zal, dat hy, vergenoegd met deeze zaken gedaan te hebben, zich stil en ledig zal houden: indien hy nu in dit gevoelen blijft, dat hy al arbeidende, zijn macht en roem moet vermeerderen, en wy geen zaak met standvastigheid en ernst opneemen: zoo overweegt, wat in het eynde van deeze zaken te verhoopen is? wie van u is (by de Goden) zoo traag en nalaatig, die niet weet dat de Oorlog, indien wijze verzuymen, van daar, tot ons, zal overlaanf maar zoo dat gebeurt, vrees ik (Athenienfers) dat gelijk die losselijken overal geld op hoogerenten neemen, en daar door een weinig verrykt, daar na ook uit haar Vaderlijke goederen raaken, het ook blijken zal, dat ons onze traagheid zeer dier zal staan, en dat, terwijl wy alles op de weelde schuiven, wy cyndelijken tot dien nood zullen koomen, dat wy veele en zwaare zaaken uitstaan en lasten dragen zullen moeten, het welke wy tot noch toe niet hebben willen doen.

Toch iemand zal misschien zeggen, dat berispen en voor ons land strijden, licht en ieders, maar het werk van een Raadheer is, te zeggen wat van al deeze dingen vast te stellen zy. Ik echter, schoon ik wel weet, dat gy lieden dikmaals niet op hen, die schuld, maar hen, die het laatste hun gevoelen geuit hebben, toornig zijt, wanneer'er iets niet naar wensch uitvalt: zoo meen ik echter niet, dat ik zoodaanig myn eygen welvaaren moet gaade slaan, dat ik iets zou ontveinzen van het geene ik oordeel u, wegens uwe zaaken, te zullen wedervaaren. Ik oordeel dan, dat gy op twee wyzen de zaaken behoord te hulp te koomen; zoo met de steden der Olynthiërs te beschermen en om dit te doen, krygsvolk te zenden, als met zijn Rijk te verwoesten, door Galeien en andere krygsmagt: maar indien gy een van beide verzuimt, vrees ik, zal uw toeleg vruchteloos zijn: want of hy al lijd, dat zyn land door u ingenoomen en gequeld werd, als hy de Olynthiërs maar onder zijn geweld mag brengen, zal hy, te huys gekoomen, gemakkelijken het zyne beschermen en of gy al een bezetting in Olynthen zend, hy zal, ziende dat de zaaken in zijn land wel en verzeekert zyn, geruft zitten, den Oorlog voeren en door de langduurigheid van een belegering hen overwinnen. Daar moeten dan groote en tweezints gedeelde hulpmiddelen gebruykt werden. Voorts stel ik dit wegens deze vast. Maar wat de

de middelen tot verzaamelen van geld belangd, gy, Athenienfers, hebt geld, gy hebt het door de Oorlog meerder dan iemand verkreegen: maar gy gebruykte het zelve zoo gy het verstaat, indien gy het aan dien den Oorlog voeren, wederom gaaft, men zou geen schattingen behoeven, te geeven: zoo niet, zal 'er wel geen schatting genoeg zijn. Wat dan? Zal iemand zeggen: zijt gy het, die dit Oorlogs-geld noemt? ik geenziints. Want ik meen, dat men het Leger te zaamen brengen en dit het krygs-geld weezen moet, en dat 'er een en zelve reden van betaamen om te doen en te ontfangen is. Maar dit gebruykt gy om 'er feesten van te vieren en alzoo doed gy by naar anders niet. Dit is 'er dan noch overig, dat men alle schatting geeft: indien 'er veel van nooden is, veel: indien weynig, weynig en zekerlijk daar is waarlijken geld van nooden en daar kan zonder het zelve niets, naar behooren, in het werk gesteld werden. Laat ook andere, andere weegen om geld te verzaamelen aandienen; uit welke gy die moogt kiezen, de welke de naaste daar toe schynen zullen en zoo zult gy zorg voor de zaaken dragen, wel daar gelegenheid toe is. Ook staat dit wel te denken en te overweegen, hoe nu de zaaken van Philippus staan. Want zijn staat (zoo het schynt en gezeid kan werden, wanneer men de zaak wel inziet) staat nu niet roemwaardig, of zeer schoon. Nochte hy zou ooit deezen oorlog begonnen hebben, zoo hy geloofd had, dat hy ze zoo lang zou moeten hebben voeren. Want hy hoopte toen, dat hy met den eersten aanval, alles afloopen zou: in welke hoop hy bedroogen is geweest. Dit doed hem dan eerst verstedt staan, wyl het tegen zijn verwachting uitvalt, ook quelt hem de swaare ziekte, daer by komt de opstand en krygsbeweeging van de Theffaliërs. Want deeze zyn uit hun aart en altijd alle menschen ontrouw. Toch hoedaanig zy zijn, zoodanig zal hyse nu, met den eersten, bevinden. Want zy hebben beslooten Pagasa van hem wederom te eyschen en verboden Magnesia te versterken. Daar by heb ik eenige gehoord, die zeggen dorsten, dat de Theffaliërs na deezen hem het vruchtgebruik der veergelden niet zullen toestaan: dat den staat der Theffaliërs daar door van Philippus staande en niet verfwakt en ondergehouden behoorde te werden. Van welk geld, indien hy verftooken werd: zoo zullen de Soldyen der vreemde krygslieden hem schaarser toekoomen.

Nu is het te gelooven dat Paëon, Illyrien en al de andere liever hun eygen meester en vry, dan slaaven willen zyn. Want zy zijn ongewoon, in alles iemand onderdaanig te zijn, en hy is, gelijk zy zeggen, een moettwillig mensch; ja dit is ook waarlijken wel te gelooven: want voorspoed geeft gemeenlijk aan de onvoorzichtige gelegenheid tot roekeloosheid. Weshalven het dikmaals swaarder valt, het verkregene te bewaaren, dan het verkrygen zelf. Gy zult dan (Athenienfers) vast stellen, dat zyn ongemaakken, uw gemakken zijn, en de gelegenheid braaf waarneemen, niet alleenlijk Gezanten zenden, derwaards zy moeten gezonden werden, maar zelf ten Oorlog trekken en alle andere daar toe opwekken. Want indien Philippus tegen ons die gelegenheid gegeeven wierd en 'er een Oorlog op onzen grenzen begon gevoert te werden: hoe gaarn, meent gy, zou hy ons op den hals vallen? schaamt gy u niet, dat gy, nu de kans schoon is, niet durft doen, het geene hy, zoo hy kon, u beletten zou. Laat, daar by, u ingedrukt zyn, Athenienfers, dat u nu den keur gegeeven werd, of gy derwaards den Oorlog

log wenden, of hem hier wilt zien Oorlogen? want indien de magt der Olyntiers in staat blyft: zoo zult gy daar frydende zyn Rijk verwoesten en in veiligheid dit uw land bezitten. Maar indien Philippus hun land inneemt wie zal hem voorts verhinderen herwaards te trekken? de Thebaners? die zullen (indien men dus scherp spreekend mag) ook fluks en te gelijk ons invallen. Zullen het de Phocensers verhinderen? die het haare, zonder uw bystand, niet beschermen konnen. Of iemand anders? maar, ik swear, niemand zal willen. Zeekerlyk dit zou het alderongerymste zijn, dat hy, wanneer hy magt had, niet doen zou; het geene hy nu, schoon berispt over deeze zotheid, nochtans voorstelt. Hoe veel 'er nu aangelegen is, dat men daar, of hier Oorlogt; meen ik geen woorden te verdienen. Want indien gy zelve maar alleen dertig dagen buiten 's Lands moeft zijn en het geene tot onderhoud van het Leger behoord, uit de inkomsten van onze landen haalen (als 'er, zeg ik, geen vyand in de zelve was) die schaade, welke gy, die de Landen bouwt, doen zoud, acht ik grooter te zullen zyn, dan de onkosten van de geheelen voorledene Oorlog

Want nederlaagen staan 'er niet te vreezen; indien des vyands magt ons overvalt? Hier op zal moedwil en daar by het schandaal van de zaak zelve volgen: het welk niet van de minste schaade is. Weshalven elk dit alles voor oogen houden en wy alle den Oorlog derwaards moeten wenden: de rijke, op dat zy een weinig, voor al het geene zy rykelijk door de goedheid der Goden bezitten, besteedende, het verdere met zekerheid moogen behouden: de Jongelingen, op dat zy in het Koningrijk van Philippus, ervaarenheid van Oorlogen verkreegen hebbende, verschrikkelijke wachters voor hun Vaderland werden: de Redenaars, op dat zy in het geeven van rekenschap, hun bediening lichtelijken, als welgedaan, beschermen moogen. Want zoo als die zaaken, welke u wederwaaren, weezen zullen; zoo zult gy ook van hun doen oordeelen. God geeve dat het goed weezen en zy alle hun Ampt betrachten moogen!